

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2025-574

4.6.2025

Nordea Liv Forsikring AS

Livsforsikring/uføredekninger/pensjon

Innskuddspensjon – innskuddsfritak – uføregrad – fal. § 18-1 første og annet ledd, avtl. §§ 36 og 37.

Forsikrede var omfattet av arbeidsgivers kollektive dekningsordninger, med bl.a. innskuddspensjon. Forsikrede ble sykmeldt i 2017 grunnet kneproblemer. Legen oppga at det på daværende tidspunkt ikke var mulig for forsikrede å gå tilbake til jobben. Forsikrede sluttet i jobben 2.9.17, og meldte krav om betalingsfritak til foretaket. Foretaket avslo kravet. Forsikrede ble meldt ut av arbeidsgivers dekningsordninger med tilbakevirkende kraft til 2.9.17, men fikk tilbud om fortsettelsesforsikring. Forsikrede ble i 2022 innvilget 100 % arbeidsavklaringspenger, og Nav la til grunn at hans arbeidsevne ble nedsatt med minst 50 % 6.9.22. Etter mer korrespondanse mellom partene, avdekket foretaket i 2024 at forsikrede var sykmeldt på tidspunktet for utmelding, og at han derfor feilaktig var utmeldt av avtalen i 2017. Forsikrede ble meldt inn i ordningen på nytt, og foretaket vurderte at han hadde krav på 50 % innskuddsfritak for perioden 2.9.17 til 6.9.22, og 100 % for perioden etter 6.9.22. Forsikrede mente han hadde krav på 100 % innskuddsfritak for hele perioden fra 2.9.17, men ønsket ikke å fremlegge ligningsopplysninger for den aktuelle perioden. Saken reiste spørsmål om forsikrede hadde krav på mer enn 50 % innskuddsfritak for perioden 2.9.17 til 5.9.22. Nemnda bemerket at forsikrede hadde plikt til å gi foretaket de opplysninger det trengte for å ta stilling til kravet. Ettersom forsikrede hadde nektet å gi innsyn i likningsopplysninger for de aktuelle årene, måtte usikkerhet som opplysningene kunne kaste lys over, være forsikredes risiko. Nemnda uttalte videre at vilkårene måtte forstås slik at graden av innskuddsfritak skulle korrespondere med graden av arbeidsuførhet, og at inntektsevnen før og etter uførhet var det sentrale elementet og utgangspunktet i beregningen av uføregrad. Nemnda fant det ikke sannsynliggjort at forsikrede hadde krav på ytterligere betalingsfritak. Nemnda ga foretaket medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede var gjennom arbeidsgiver omfattet av kollektive dekningsordninger fra 26.3.12.

I forsikringsbevis for innskuddspensjon datert 15.6.12 var lønn i full stilling kr 400 000. Det var ikke tilleggsskudd ut over betalingsfritak ved minst 20 % uførhet:

Arbeidsgiver innbetaler innskudd til fremtidig alderspensjon. Pensjonen kan tas ut hel eller delvis fra 62 år og opphører tidligst ved 77 år. Delvis uttak forutsetter stor nok kapital jf forsikringsvilkårenes § 5 punkt 1 b). Valgt uttaksgrad kan endres ved 67 år, og deretter en gang hver 12 måned. Dette er likevel ikke til hinder for fullt uttak av alderspensjon på et hvert tidspunkt. Mottar du uførepensjon fra pensjonsforsikringen, kan du ikke samtidig ta ut alderspensjon i den utstrekning samlet pensjonsgrad overstiger 100 %. Ved død skal pensjonskapitalen benyttes til pensjon til barn, eventuelt til ektefelle, fraskilt ektefelle, registrert partner eller samboer. Alternativt utbetales kapitalen til dødsboet etter nærmere regler.

...

Betalingsfritak: Det er knyttet betalingsfritak til pensjonsforsikringen. Rett til fritak inntreffer når du har vært minst 20 % arbeidsufør i sammenhengende 12 måneder. ...

Inntektsopplysninger

I Navs infotrygd er forsikrede registrert med følgende inntekter:

2017	kr 395 000
2018	kr 332 000
2019	kr 272 000
2020	kr 230 000
2021	kr 314 000

Journaler mm

Av legeerklæring ved arbeidsuførhet 9.8.17 fremkommer at forsikrede hadde vært behandlet for økende smerter, tilstiving og nedsatt bevegelse i det ene kneet i over et år, som medførte problemer i forsikredes jobb som mekaniker. MR hadde ikke vist strukturelle endringer.

Om forslag til tiltak:

Repr for NAV har nemnt mulighet for at pasienten kan prøve seg i jobben, og at NAV kan gi støtte inntil 50 % av lønn i 3 mnd, dersom pas ikke kan bidra fullt Pas vil nok ikke ha mulighet til alle typer bilmekaniker-oppgaver, spesielt der det er langvarige belastninger av bein og kne. Han vil sannsynligvis også måtte ha noke kortareal arbeidstid i starten, for å unngå overbelastning.

...

Om varighet av plagene anga legen usikker prognose, men at det i alle fall ville ta tre måneder. Videre ble påpekt at ortoped ikke hadde funnet årsaken til smertene, men at det var håp om at trening med fysioterapi på sikt skulle bedre situasjonen.

Arbeidsgiver opplyste 10.8.17 at forsikrede sluttet i jobben sin pga. plager i kneet, og at han pga. kneplager i liten grad hadde klart å gjennomføre tilrettelagt arbeid med 1,5 timer pr dag.

Fastlege skrev i uttalelse 25.8.17:

Det er per dags dato ikke mulig for pasienten å gå tilbake til jobben som bilmekaniker, da arbeidsstilling og belastning på kne forverrer hans plager. Han kan utføre andre typer jobber, og vil nå søke på andre jobber.

Selv om det ikke er satt en endelig diagnose, og det er ikke gjort spesifikke funn forenelig med en bestemt tilstand, så er pasienten utvilsomt plaget av kneet, med ned satt arbeidsevne som resultat. På bakgrunn av dette er det vanskelig å angi tidsaspekt eller prognose for bedring.

På grunn av sykdom, særlig plager i kne, sa forsikrede 1.9.17 opp sin stilling fra 2.9.17. Forsikrede var da sykmeldt.

Foretaket ga tilbud om fortsettelsesforsikring, med bl.a. slik informasjon:

Det er knyttet innskudds- og premiefritak til fortsettelsesforsikringen. Rett til fritak inntreffer når du har vært minst 20 % sammenhengende arbeidsufør i 12 måneder. Dersom du innen 2 år etter innmelding i din tidligere arbeidsgivers tjenstepensjon blir arbeidsufør som følge av sykdom eller lyte som du hadde på innmeldingstidspunktet, og som det må antas at du da kjente til, kan retten til fritak bortfalle jf. forsikringsvilkårenes § 9.

Generelt

Dersom du var syk på utmeldingstidspunktet kan du ha krav på fortsatt medlemskap i pensjonsavtalen.

Du må da snarest ta kontakt med ovennevnte arbeidsgiver. Dette gjelder ikke dersom du har fått avslag på søknad om uførepensjon og/eller fritak.

Dersom utmelding skyldes opphør og du var syk på avtalens opphørsdato, kan du på tilsvarende måte som nevnt over ha rettigheter i henhold til avtalens uføredeknings. Du må da snarest ta kontakt med Nordea Liv. For også å være sikret rettigheter ved annen sykdom eller senere sykdom og evt. andre deknings, må tilbud

om fortsettelsesforsikring være akseptert.

...

For fortsettelsesforsikring gjelder lov om forsikringsavtaler av 16. juni 1989 nr 69 og annen relevant lovgivning. I tillegg gjelder Nordea Livs til enhver tid gjeldende forsikringsvilkår som finnes på www.nordea.no/liv.

Dersom du ønsker å benytte deg av dette tilbudet, ber vi deg snarest melde dette skriftlig til oss.

Selskapets ansvar for risikoytelsene i den kollektive avtalen opphører 14 dager etter dette brevets dato.

Rett til fortsettelsesforsikring bortfaller 6 måneder etter at selskapets ansvar opphørte.

Forsikrede var registrert med 100 % sykepenger fra 8.9.16 og til han gikk over på dagpenger fra 4.9.17 til 22.10.17. Forsikrede mottok ikke ytelser fra Nav etter dette.

Forsikrede meldte krav 11.10.17, og opplyste bla. at første sykedag var 5.9.16, og om opphør i sykepenger 1.9.17. Videre bl.a.:

Smerter i venstre knee gjorde at jeg ble sykemeldt i 12 måneder. Jeg var etter 12 måneder ikke i stand til å utføre videre arbeid som bilmekaniker, og måtte derfor dessverre si opp min stilling og er nå arbeidsledig og får dagpenger.

Fastlege noterte 17.10.17 diagnose Patellofemoralt smertesyndrom og bl.a.:

AXA forsikring er inntektsforsikring gjennom banken.

Oppfølging nå: x 2 uken fysioterapeut. Har siden storet nav september gått på dagpenger. Fysioterapeut har ikke gitt noe klart perspektiv. Kontinuerer.

Ikke tildelt veileder i NAV enda. HAR ikke AAP grunnet diagnosegrunnlag.

Foretaket avsto kravet 2.11.17, og skrev bl.a.:

Begrunnelsen for avslaget er at vi ikke har fått dokumentert eller sannsynliggjort at din inntektsevne som følge av uførhet er nedsatt med 20 % eller mer til ethvert type arbeid.

Vi viser til opplysninger vi har mottatt i forbindelse med søknaden. Det fremkommer her at du ikke har fått innvilget arbeidsavklaringspenger fra NAV. Du har opplyst på din egenerklæring at du er innvilget dagpenger fra NAV. Vi må derfor regne deg som arbeidssøkende og friskmeldt. Vi viser til forsikringsvilkårenes § 10, som er vedlagt.

Vi kan ikke se å ha mottatt tilstrekkelig dokumentasjon eller sannsynliggjøring av at det foreligger særlige grunner som tilsier at vi skal vurdere uførheten din på annen måte enn det NAV har gjort.

I legeerklæring ved arbeidsuførhet 17.9.22 med diagnose patelloformoralt smertesyndrom og bidiagnose knesmerte viste legen til forrige legeerklæring ved arbeidsuførhet i mars 2020 fra tidligere lege. Det ble vist til store smerter i kne fra 2016, og at forsikrede ble dårligere med sterke knesmerter av all aktivitet. Det ble vurdert håp om bedring ved behandling, og at forsikrede kunne ta annet arbeid hvis han ble bedre, og at det ville kreve lang tids behandling.

Nav innvilget 24.10.22 100 % arbeidsavklaringspenger fra 20.9.22, og la til grunn at minst 50 % uføregrad inntraff fra 6.9.22. Arbeidsavklaringspenger er senere forlenget til september 2025.

Forsikrede meldte nytt krav 15.11.22 der han opplyste om performotalt smertesynderom, og sykemelding fra 19.10.16 og:

Jeg klarer ikke sette dato 100 % på alt, men jeg tok utgangspunkt i når første sykemelding ble skrevet ut. Jeg har søkt en gang tidligere og fikk da avslag. Grunnen til avslaget var at Nav på det tidspunktet anbefalte meg å søke dagpenger istedenfor AAP. Nå 6 år senere har jeg fått innvilget AAP på samme grunnlag som tidligere uten at det er noe endringer i verken helse eller nye funn.

Foretaket avsto kravet 3.11.23 fordi forsikrede var meldt ut av ordningen da hans uførhet ble erstatningsmessig. Etter klage 23.11.24 fastholdt foretaket avslaget 8.12.24.

Etter ny vurdering la foretaket 21.1.25 til grunn at forsikrede ble uriktig meldt ut av ordningen i 2017, fordi han da var delvis arbeidsufør. Foretaket etterberegnet 50 % premiefritak fra 2.9.17 til 5.9.22, idet det la til grunn at forsikrede i denne perioden hadde inntekter tilsvarende dette sammenliknet med inntekt i arbeid frem til sykmelding, og at han ikke mottok ytelser fra Nav i denne perioden. Foretaket la til grunn 100 % premiefritak for perioden etter 5.9.22.

Forsikrede krevet 100 % premiefritak for hele perioden fra 2017.

Foretaket opplyste 3.2.25 at forsikrede måtte fremlegge bl.a. skattemeldinger for årene 2017-2022 for at de skulle vurdere hans uføregrad for disse årene. Forsikrede imøtekom ikke dette, da han mente at det var irrelevant for saken.

Forsikrede har i det vesentlige anført at han har krav på 100 % betalingsfritak fra 1.9.17, jf. også foretakspensjonsloven § 6-6. Tidsnær og senere dokumentasjon bekrefter dette.

Foretaket brøt plikter i vilkår ved ikke å vurdere forsikredes uførhet i 2017, og kunne ikke innrette seg etter Navs vurderinger. Dette var også i strid med god forretningsskikk. Når foretaket brøt denne plikten, er usikkerhet om forsikredes uføregrad i 2017 foretakets risiko.

Det er også brukt feil vilkår, og ikke vilkårene gjeldende i 2017. Ved tvil om hvordan vilkår skal forstås må de tolkes i forsikredes favør, jf. fal. § 3-2, og endringer i vilkår skulle vært meldt til forsikrede, jf. § 3-3, noe de ikke ble.

Forsikrede viser også til prinsippet om tvilsrisiko (uklarhetsregelen) samt fal. § 2-1 og avtl. § 37, som i forsikringsretten betyr at foretakets manglende vurdering i 2017 gir foretaket risikoen for evt. usikkerhet om sin uførhet i 2017 og senere. Forsikrede viser også til Prp. 234 L (2020-2021): *"Når det gjelder spørsmålet om hvem som har bevisbyrden for kundens krav som følge av at foretaket har forsømt sin opplysnings- og rådgivningsplikt, må rettstilstanden anses mer usikker. (...) Tilsier hensynet til bevissikring normalt at bevisbyrden for at foretaket har oppfylt sin opplysnings- og rådgivningsplikt, bør legges på foretaket."* Det betyr at foretaket har bevisbyrden som følger av at de ikke vurderte saken ordentlig i 2017. Dette har også støtte i HR-2020-1262 og HR-2012-2126.

Foretaket har basert forsikredes uføregrad bare på hans inntekt, som er i strid med bl.a. innskuddspensjonsloven § 2-4 om at uføregraden fastsettes etter faktisk uføregrad.

Foretaket har brutt informasjonsplikten overfor forsikrede, da det ved tilbud om fortsettelsesforsikring ikke var vedlagt vilkår, og heller ikke på annen måte opplyst om vilkår for premiefritak. På grunn av foretakets forsømmelse ble forsikrede ikke klar over sine rettigheter før i 2022, og hans krav er ikke foreldet.

Foretaket har ikke krav på innsyn i forsikredes skatteopplysninger for årene 2017-2022.

Forsikrede krever full restitusjon med avkastning som om han var innvilget innskuddsfritak fra 2017, i tillegg erstatning for belastninger mm. av å ha saken gående. Noe annet er urimelig etter avtl. § 36.

Foretaket har i det vesentlige anført at forsikrede i perioden fra 2017 til 2022 ikke oppfylte kravet om mer enn 50 % arbeidsuførhet i ethvert yrke, jf. § 10 i forsikringsbevis, jf. også innskuddspensjonsloven § 2-4. Forsikredes sak er basert på vilkårene fra 2016. Foretaket har forsøkt å komme forsikrede i møte, men han nekter innsyn i hans inntektsforhold i årene 2017-2022, og foretaket må da fastholde sine skjønnsmessige beregninger basert på bl.a. Navs registrerte inntekter. Forsikredes faktiske inntekter som ikke var trygd/arbeidsavklaringspenger og tidsnær dokumentasjon gir ikke tilstrekkelig holdepunkter for høyere uføregrad disse årene.

Foretaket har tilbakeført midler og beregnet avkastning basert på den uføregrad foretaket legger til grunn. Foretaket har ikke anført foreldelse.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Spørsmålet er om forsikrede har krav på mer enn 50 % innskuddsfritak under kollektiv pensjonsavtale for perioden 2.9.17 til 5.9.22.

Det er kravstiller, altså forsikrede, som har bevisbyrden og som i tilstrekkelig grad må sannsynliggjøre at vilkårene for ytterligere betalingsfritak er oppfylt.

I bevisvurderingen legger nemnda størst vekt på notater som ble nedtegnet/skrevet i tid nært til de skader/plager/forhold de beskriver (tidsnære bevis). Det som er skrevet i tid senere om det samme faktum har mindre vekt, jf. blant annet avgjørelsene 2019-093 og 2019-121. Dette er også i tråd med de retningslinjer Høyesterett har gitt for vurdering av bevis og forklaringer i saker, jf. HR-2018-2344 avsnitt 39 og 40, og Rt-1998-1565. Det er også et utslag av nemndas rent skriftlige saksbehandling.

Nemnda bemerker innledningsvis at forsikrede har nektet å gi innsyn i ligningsopplysninger for de aktuelle årene. Fal. § 18-1 pålegger den som vil fremme krav mot foretaket en opplysningsplikt ved erstatningsoppgjøret. Etter første ledd skal den som vil fremme et krav mot foretaket «gi foretaket de opplysninger og dokumenter som er tilgjengelig» og som foretaket «trenger for å kunne ta stilling til og utbetale forsikringsbeløpet». Videre følger det av annet ledd at dersom foretaket ber om samtykke til innhenting av taushetsbelagte opplysninger fra en tredjeperson, skal samtykket begrenses til det som trengs på hvert trinn i saken.

Forsikredes faktiske inntekter for de aktuelle årene er relevante og viktige i vurderingen av uføregraden disse årene. Når forsikrede nekter å gi innsyn i disse, er det naturlig at usikkerhet om inntekter og som disse opplysningene kunne ha kastet lys over er forsikredes risiko. Dette reguleres ikke av uklarhetsregelen eller av avtl § 37.

Fra vilkårene ved innmelding i 2012 hitsettes:

§ 10 Innskudds-/premiefritak ved arbeidsuførhet

1. Hvis forsikringen omfatter innskudds-/premiefritak, blir det ved hel eller delvis arbeidsuførhet gitt helt eller delvis fritak for betaling av innskudd/premie. Retten til innskudds-/premiefritak inntreffer når medlemmets inntektsevne som følge av uførhet har vært nedsatt med 20 % eller mer i et sammenhengende tidsrom av 12 måneder. Det gis innskudds-/premiefritak så lenge uføregraden er minst 20 %, men ikke lenger enn til medlemmet fyller 67 år eller dør.

2. Innskudds-/premiefritaksbeløp blir avregnet mot innskudd/premie som skal betales for forsikringen.

§ 11 Melding om krav

Den som vil sette frem krav om uføretytelser, må underrette Nordea Liv så snart som mulig.

1. Opplysningsplikt

Medlemmet plikter å gi opplysninger om alle forhold som Nordea Liv trenger for å kunne ta stilling til kravet. Nordea Liv kan, etter fullmakt fra medlemmet, søke opplysninger hos lege, sykehus, trygdekontor eller andre forsikringsselskaper.

...

Så lenge uførepensjonen utbetales, plikter medlemmet å holde Nordea Liv underrettet om sin helsetilstand og inntektsevne.

Ved behov for innhenting av opplysninger om medlemmet fra andre enn medlemmet selv, vil Nordea Liv innhente samtykke fra medlemmet i det enkelte tilfellet.

Nordea Liv avgjør på grunnlag av legeerklæringen og de andre opplysningene som blir skaffet til veie, om det foreligger arbeidsuførhet som gir rett til hel eller delvis uførepensjon og/eller premie-/innskuddsfritak.

2. Brudd på opplysningsplikten ved krav om uføreytelser

Den som ved krav om uføreytelser gir uriktige eller ufullstendige opplysninger som foretaket eller medlemmet vet eller må forstå kan føre til at det blir utbetalt uføreytelser han eller hun ikke har krav på, mister ethvert erstatningskrav mot selskapet etter denne og andre forsikringsavtaler i anledning samme hending. Dersom forholdet bare er lite klanderverdig eller det foreligger særlige grunner kan medlemmet få delvis utbetaling (jfr. FAL § 18-1)

Etter 2012-vilkårene har forsikrede krav på helt eller delvis innskuddsfritak ved hel eller delvis arbeidsuførhet. Dette innebærer at vilkårene innebærer en forutsetning om at graden av innskuddsfritak skal korrespondere med graden av arbeidsuførhet.

Graden av arbeidsuførhet må sees i lys av bestemmelsene fra 2012-vilkårene om uføregrad i uførepensjon (nemndas utheving):

§ 8 Uførepensjon

1. Hvis forsikringen omfatter uførepensjon og inntektsevnen som følge av uførhet er nedsatt med 20 % eller mer, inntreter retten til uførepensjonen fra forsikringen 12 måneder etter inntektsevnen ble redusert. ...
2. Størrelsen av uførepensjonen retter seg til enhver tid etter graden av arbeidsuførhet. Hel arbeidsuførhet gir rett til hel uførepensjon, og delvis arbeidsuførhet gir rett til delvis uførepensjon. Er uføregraden etter folketrygden fastsatt til 50 % eller mer, skal uføregraden i folketrygden legges til grunn ved beregning av uførepensjon fra forsikringen. Når særlige grunner tilsier det, kan uføregraden fastsettes på annen måte, ref. punkt 3.
3. Uføregraden kan settes lavere enn 50 %. Den skal da være fastsatt på grunnlag av den nedsatte inntektsevnen som sykdommen eller ulykkestilfellet etter en objektiv vurdering kan antas å ha medført. **Når graden blir fastsatt, skal det tas hensyn til medlemmets arbeidsinntekt før arbeidsuførheten inntrådte, og til arbeidsinntekt og arbeidsmuligheter etter dette tidspunkt. Ikke bare medlemmets tidligere arbeid, men ethvert arbeid som kan passe for vedkommende, skal tas i betraktning.** Hvis skifte av arbeid er nødvendig for helt eller delvis å gjenvinne arbeidsevnen, skal det likevel i en rimelig overgangstid tas hensyn til i hvilken grad medlemmet kan utføre sitt vanlige arbeid.
- ...
5. For å få utbetalt uførepensjon **må slik dokumentasjon som Nordea Liv finner nødvendig fremlegges.**

Det følger av disse vilkårene at inntektsevnen før og etter uførhet er det sentrale element og utgangspunkt i beregning av uføregrad. Videre skal gjenværende arbeidsevne vurderes mot "ethvert arbeid" forsikrede kunne utføre. Etter pkt. 5 må forsikrede fremlegge den informasjon foretaket trenger for å vurdere dette, jf. også fal. § 18-1 nevnt over.

Vilkårene gjeldende fra 1.10.16 innholdsmessig like, men noe omformulert:

§ 10 Innskudds-/premiefritak ved arbeidsuførhet

Dersom forsikringen omfatter innskudds-/premiefritak og inntektsevnen som følge av uførhet er nedsatt med 20 % eller mer, inntreter retten til helt eller delvis innskudds-/premiefritak fra forsikringen tidligst 12 måneder etter inntektsevnen ble redusert. Det forutsettes at hensiktsmessig behandling og hensiktsmessige tiltak for å bedre arbeidsevnen er gjennomført, samt at det er dokumentert at inntektsevnen er nedsatt på grunn av skade, sykdom eller lyte, i en slik grad at medlemmet ikke kan fortsette i sin vanlige stilling og ikke kan skaffe seg annet høvelig arbeid.

Det gis innskudds-/premiefritak så lenge reduksjon i inntektsevne er minst 20 %, men ikke lenger enn til medlemmet fyller 67 år (eventuelt til lavere særaldersgrense dersom dette er avtalt) eller dør.

...

§ 11 Melding om krav

Den som vil sette frem krav om uføreytelser, må underrette Nordea Liv så snart som mulig.

Opplysningsplikt

Medlemmet **plikter å gi opplysninger om alle forhold som Nordea Liv trenger for å kunne ta stilling til kravet**. Nordea Liv kan, etter fullmakt fra medlemmet, søke opplysninger hos lege, sykehus, trygdekantor eller andre forsikringselskaper. Opplysningene og legeerklæringen gis på skjema som er fastsatt av Nordea Liv.

...

Ved behov for innhenting av opplysninger om medlemmet fra andre enn medlemmet selv, vil Nordea Liv innhente samtykke fra medlemmet i det enkelte tilfellet. Dersom det etter Nordea Livs vurdering ikke foreligger tilstrekkelig dokumentasjon på medlemmets helsetilstand, kan Nordea Liv be medlemmet foreta helseundersøkelser. Når den undersøkende lege er utpekt av Nordea Liv, plikter Nordea Liv å betale legens honorar og medlemmets eventuelle reiseutgifter.

Nordea Liv avgjør på grunnlag av legeerklæringen og de andre opplysningene som blir skaffet til veie, om det foreligger arbeidsuførhet som gir rett til hel eller delvis uførepensjon og/eller premie-/innskuddsfritak.

Brudd på opplysningsplikten ved krav om uføreytelser

Den som ved krav om uføreytelser gir uriktige eller ufullstendige opplysninger som foretaket eller medlemmet vet eller må forstå kan føre til at det blir utbetalt uføreytelser han eller hun ikke har krav på, mister ethvert erstatningskrav mot selskapet etter denne og andre forsikringsavtaler i anledning samme hending. Dersom forholdet bare er lite klanderverdig eller det foreligger særlige grunner kan medlemmet få delvis utbetaling (jfr. FAL § 18-1).

Fra 2016-vilkårene om uføregrad ved uførepensjon hitsettes (nemndas utheving):

§ 8b Uførepensjon etter lov om tjenestepensjon

...

Beregning av uførepensjon

Opplysning om uførepensjonens størrelse fremkommer i medlemmets forsikringsbevis. Dersom fastsatt uføregrad er lavere enn 100 % reduseres uførepensjonen etter graden av uførhet. For medlemmer som får sin inntektsevne gradvis redusert over flere år som følge av helseforhold, skal det ved beregning av pensjon tas utgangspunkt i medlemmets lønnsgrunnlag før slik skade, sykdom eller lyte oppstod.

Dette gjelder likevel kun dersom foretaket underretter Nordea Liv om slike forhold når medlemmet får en lønnsreduksjon.

...

Nedsatt inntektsevne

Ved innvilgelse av uførepensjon fastsettes uføregraden på bakgrunn av nedsatt inntektsevne. Vurderingen av hvor mye inntektsevnen er redusert bygger på en sammenligning av inntektsmuligheter før og etter uføretidspunktet.

Inntektsmuligheter før uføretidspunktet fastsettes til medlemmets normale årslønn i foretaket.

Inntektsmuligheter etter uføretidspunktet bygger på en vurdering av den inntekt medlemmet forutsetter å kunne skaffe seg ved å utnytte sin restinntektsevne ved ethvert arbeid som medlemmet nå kan utføre.

Inntekt før og etter uførhet justeres i samsvar med senere regulering av folketrygdens grunnbeløp.

Uføregraden fastsettes gradert i trinn på fem prosent.

2016-vilkårene, som var gjeldende i 2017, viser at uføregrad fastsettes med utgangspunkt i forsikredes inntektsmuligheter i ethvert arbeid, sammenliknet med inntektsmulighetene før hen ble ufør.

Nemnda finner at vilkårene, både i 2012 og 2016, er klare. Det bemerkes at de er i tråd med begrepsbruken av uføregrad i pensjons- og trygdelovgivningen, jf. tjenestepensjonsloven § 8-3 og folketrygdloven § 12-7. Begge de aktuelle bestemmelsene slår fast at ved vurderingen av hvor mye inntektsevnen er blitt nedsatt, skal det bygges på en sammenligning av medlemmets/vedkommendes inntektsmuligheter før og etter uføretidspunktet.

Det er etter nemndas syn klart at det ikke er rom for å anvende den såkalte uklarhetsregelen, eller avtalelovens §§ 36 eller 37, ved fastsettelse av uføregraden i årene 2017-2022. Foretakets vilkår er i tråd med vanlig praksis i bransjen.

Forsikredes faktiske inntekter i de aktuelle årene er helt sentrale for å kunne ta stilling til hva hen i alle fall var i stand til å skaffe av egen inntekt disse årene. Når forsikrede likevel nekter foretaket innsyn i sine ligningsforhold disse årene, kan foretaket etter nemndas syn avslå kravet i sin helhet på grunn av manglende oppfølging av forsikredes plikter etter fal. § 18-1 første og annet ledd, og vilkårene sitert over.

Nemnda har gått gjennom alle sakens dokumenter og bevisbyrden er som nevnt hos den som fremmer krav mot foretaket. Forsikrede har etter nemndas syn ikke sannsynliggjort at foretaket vurderte uføregraden uriktig i 2017, eller etter at forsikrede fremmet nytt krav 15.11.22.

Slik saken er opplyst for nemnda er det ikke sannsynliggjort at forsikrede var 50 % arbeidsufør de aktuelle årene, unntatt kanskje 2020. Foretaket har etter nemndas syn innvilget forsikrede mer enn hen har krav på. Etter dette er det klart at forsikrede ikke kan få medhold i at hen har krav på ytterligere innskuddsfritak.

Forsikrede har anført at hen har krav på erstatning for belastning hen mener å ha hatt på grunn av byrden for usikkerhet mm. Det finnes etter nemndas syn ikke noe rettslig grunnlag for et slikt krav, og nemnda finner det derfor ikke nødvendig å gå nærmere inn på dette.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Tonje Giertsen (bransjerepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).